

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 2. februar 2000

Deres ref:
99/5431 FM PØE

Høring – utkast til lov om innskuddspensjoner i arbeidsforhold

1

Det vises til departementets høringsbrev datert 3. november 1999.

Verdipapirfondenes Forening er svært fornøyd med at det nå endelig legges opp til å tillate innskuddsbaserte tjenstepensjonsordninger innenfor samme skattemessig regime som dagens ytelsesbaserte ordninger. Dette er en etterlengtet reform, ikke minst med tanke på de mange ansatte i privat sektor som i dag ikke er omfattet av noen tjenstepensjon. Adgang til å etablere innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at bedrifter nå vil få tilgang til en langt enklere ordning som er vesentlig mindre ressurskrevende å administrere, og som dessuten gir vesentlig økte muligheter til en bedre langsiktig forvaltning av pensjonsmidlene enn det som følger av regelverket for de ytelsesbaserte.

2

Vi registrerer at det i utvalgets mandat i stor utstrekning synes å være lagt som premiss at de nye innskuddsbaserte ordningene skal legges tettest mulig opp til dagens ytelsesbaserte. Dette gjelder ikke bare innenfor sentrale, felles hovedretningslinjer som for eksempel aldersgrense og regler for medlemskap, men også på områder som berører karakteristiske forskjeller mellom innskudds- og ytelsesbaserte ordninger. Klarest kommer dette til uttrykk gjennom det faktum at utvalget ble bedt om å vurdere skatt på avkastning som et tiltak for å motvirke at pensjonsutbetalingene i en innskuddsordning blir for høye. Etter vår oppfatning er dette å snu problemstillingen fullstendig på hodet: Det som nettopp vil være en sentral fordel med en innskuddsbasert ordning (høyere forventet avkastning på sparemidlene i forhold til dagens ytelsesbaserte), gjøres til et ”problem” som vurderes løst ved en ekstra skattlegging av meravkastningen.

Vi er glad for at utvalget har avvist dette forslaget, og peker på det åpenbare – nemlig at i den grad høy avkastning anses som et problem, så bør det heller ivaretas gjennom regulering av de innskudd som foretas.

3

I tråd med utvalgets mandat er det lagt fram forslag til tre ulike modeller som bedriftene kan velge mellom ved opprettelsen av en innskuddsbasert tjenstepensjon. Generelt er vi positive til at det i lovutkastet på denne måten legges opp til valgfrihet med hensyn til hvilken forvaltningsmodell som kan benyttes. Vi har imidlertid problemer med å se at den modellen som

utvalget definerer som lovens hovedordning, jf. §3-1, vil representere noe vesentlig nytt i forhold til dagens ytelsesbaserte ordninger innenfor TPES.

Når det gjelder de to øvrige modellene (§3-2 og §3-3), er det forslaget om at pensjonsinnskudd skal kunne foretas på individuelle konti med individuelle investeringsvalg vi oppfatter som den mest rendyrkede innskuddsmodellen. Etter vårt skjønn vil dette være en attraktiv modell både for bedrifter og de ansatte. For bedriftens del ligger fordelene særlig i at ordningen vil være administrativ enkel og at den dessuten ikke medfører risiko for at det må skytes inn ekstra kapital i en situasjon hvor avkastningen ett år er negativ. For de ansatte ligger fordelene primært i muligheten til individuelt å tilpasse aktivasammensettingen i egen pensjonsreserve i forhold til holdning til risiko og antallet år fram til pensjonering. Vi er derfor svært fornøyd med at denne modellen inngår blant de tre valgfrie modellene som utvalget har foreslått.

4

I lovutkastet er det lagt til opp til at det er foretaket som oppretter innskuddspensjonsordningen som skal velge hvilken institusjon (bank, livsforsikringsselskap, pensjonskasse eller forvaltningsselskap for verdipapirfond) som skal forvalte pensjonskapitalen. For oss er det uklart hvorvidt utvalget generelt legger opp til at foretaket bare skal kunne inngå avtale med én institusjon. Dette synes å være underforstått i utredningen, men vi kan ikke se at problemstillingen er særlig drøftet.

Bestemmelsen i §3-2, tredje ledd, siste punktum om at institusjonen som forvalter pensjonskapitalen må svare for at ev. udekket verdireduksjon i siste instans blir dekket, innebærer så vidt vi kan forstå at direkte plasseringer i verdipapirfond ikke kan være et mulig alternativ for et foretak som velger å opprette pensjonsordningen etter reglene i §3-2. Dette fordi et forvaltningsselskap for verdipapirfond etter lov om verdipapirfond ikke har noen mulighet til å kunne garantere avkastningen.

For oss er det videre uklart hvorvidt det følger av bestemmelsene i §3-4 om sammensettingen av egen investeringsportefølje at foretaket (ved kollektiv forvaltning) skal kunne inngå avtale med flere institusjoner. Hvis foretaket bare skal kunne inngå avtale med én institusjon, vil det vel kun være gjennom livsforsikring med investeringsvalg at investeringsporteføljen kan settes sammen av de komponenter som er listet opp i §3-4 første ledd. Vi har vanskelig for å forstå at dette kan være tilsiktet, jf. utvalgets generelle vektlegging av hensynet til konkurranse.

Når det gjelder foretak som oppretter en innskuddspensjonsordning etter reglene i §3-3, er utvalget imidlertid mer eksplisitt på at foretaket da kun skal kunne inngå avtale med én institusjon, jf. omtale i avsnitt 3.4.1 og 4.3.6 i utvalgets utredning. Begrensningen er ikke nærmere begrunnet av utvalget, og vi reiser spørsmålet om dette kan være hensiktsmessig.

Et hovedspørsmål er hva som skulle være begrunnelsen for å sette forbud mot at et foretak skal kunne inngå avtale med flere enn én institusjon når det gjelder tilbud av for eksempel verdipapirfond som den enkelte ansatte kan velge mellom ved plasseringen av sin innskuddspensjonskapital? Hvorfor skal de ansatte bare kunne velge mellom de verdipapirfond som det ene forvaltningsselskapet som foretaket har inngått avtale med tilbyr? Hvorfor skal ikke en ansatt for eksempel kunne velge å plassere en del av pensjonskapitalen i verdipapirfond og en del i bank?

Muligheten til å kunne forhandle fram en gunstig pris på vegne av de ansatte vil åpenbart være størst dersom foretaket inngår avtale med én institusjon som får enerett til å forvalte de ansattes pensjonskapital. Vi kan imidlertid ikke se at det skal være nødvendig å sette dette som et krav i loven. Etter vår oppfatning bør foretaket kunne ha anledning til å veie denne fordelten opp mot den begrensning det vil være for de ansatte å for eksempel bare kunne velge mellom de verdipapirfond som ett forvaltningsselskap tilbyr.

Et krav om at avtale bare skal kunne inngås med én institusjon vil dessuten kunne bidra til å hemme konkurransen om forvaltningen av midlene. Dette fordi kravet trolig vil bidra til å favorisere store forvaltningsselskaper som tilbyr mange forskjellige fond. Videre vil flere ved jobbskifte måtte bytte og ev. flytte allerede oppspart pensjonskapital til annen institusjon dersom foretaket er begrenset til bare å kunne ha avtale med én institusjon. For den enkelte må det være fordel etter et jobbskifte å kunne velge å fortsette å spare innskuddspensjon i den institusjonen vedkommende allerede har et etablert forhold til.

På denne bakgrunn vil Verdipapirfondenes Forening tilrå at det i loven åpnes opp for at foretak som etablerer en innskuddspensjonsordning for sine ansatte etter §3-3 skal kunne inngå avtale med flere enn én institusjon.

5

Utvalgets flertall har i sine forslag lagt opp til relativt stor fleksibilitet når det gjelder foretakenes mulighet til å flytte og omdanne pensjonsordninger (jf. §8 og §14), samt den enkelte ansattes mulighet til å flytte og slå sammen opptjent pensjonskapital ved jobbskifte (jf. §6). Etter vår oppfatning er dette svært bra, men vi mener at det bør kunne legges opp til enda større fleksibilitet.

Vi har for det første vanskelig for å se begrunnelsen for at det skal være et eksplisitt forbud mot at et foretak kan ha både innskudds- og ytelsesbaserte ordninger side om side. Etter vår oppfatning bør et foretak som måtte ønske det kunne tilby begge typene til sine ansatte, herunder også tilby kombinerte ordninger, for eksempel ved at innskuddsordningen kommer på ”toppen” av en ytelsesordning.

Utvalgets flertall foreslår at foretak som ønsker å etablere en innskuddsbasert ordning må avvike sin eksisterende ytelsesbaserte, og at bare arbeidstakere med 10 år eller mindre igjen til oppnådd pensjonsalder kan forbli i den ytelsesbaserte ordningen. Dersom det blir holdt fast ved et forbud mot å ha parallelle ordninger, vil vi vil primært foreslå at det ved omdanning fra ytelsesordning til innskuddsordning på omdannelsetidspunktet blir adgang til å la samtlige arbeidstakere som måtte ønske det fortsette i den gamle ordningen. Subsidiært støtter vi mindretallets forslag (jf. avsnitt 7.1.14.2 i utredningen) om at det må være adgang til å la arbeidstakere som er eldre enn 50 år kunne forsette i eksisterende ytelsesbaserte ordning.

6

I tråd med mandatet foreslår utvalgets flertall at alderspensjonskapitalen skal konverteres til en livsvarig alderspensjonsforsikring ved oppnådd pensjonsalder, jf. lovutkastets § 7-4. Utvalgets mindretall foreslår imidlertid at pensjonskapitalen etter nådd pensjonsalder også skal kunne forvaltes og utbetales av bankene, og foreslår i tråd med dette at loven skal åpne for at kapitalen kan utbetales over en periode på minst 15 år. Mindretallet begrunner sitt forslag ut fra hensynet til å sikre konkurranse om midlene også i utbetalingsperioden.

Verdipapirfondenes Forening tar ikke stilling til hvorvidt det bør være krav om livsvarig utbetaling eller ikke. Dersom myndighetene skulle komme til å legge avgjørende vekt på hensynet til konkurransen, og i tråd med dette ikke stille krav om livsvarig utbetaling, vil vi imidlertid tilrå at det også åpnes opp for at forvaltningsselskap for verdipapirfond skal kunne forvalte og utbetale pensjonskapitalen i utbetalingstiden.

Så vidt vi kan se har utvalgets mindretall i sitt forslag kopiert bestemmelsene fra IPA-regelverket om at utbetalt beløp hvert år i utbetalingsperioden minst skal være like stort som i foregående år. En slik bestemmelse medfører at verdipapirfondene faller utenom, noe som reduserer konkurransen om pensjonsmidlene i utbetalingsperioden. Vi har vanskelig for å se hvilke politiske målsettinger man oppnår ved å stille krav om én bestemt utbetalingsprofil, så lenge man unngår at den enkelte tar ut alle pensjonsmidlene raskt, og på den måten kan bli en økonomisk byrde for det offentlige, og derigjennom for skattebetalerne. Som vi har påpekt i vår høringsuttalelse i forbindelse med fastsettelsen av IPA-forskriften, vil denne målsetting også kunne oppfylles ved å stille krav om at maksimalt 1/15 av pensjonskapitalen kan utbetales det første året, maksimalt 1/14 av pensjonskapitalen kan utbetales det andre året osv. (dersom utbetalingsperioden i tråd med mindretallets forslag settes til 15 år). Hvis ønskelig kan en slik utbetalingsregel også kombineres med maksimalgrenser for hvor stor andel av pensjonskapitalen som kan bestå av aksjer i utbetalingsperioden. En slik regel vil gi mulighet for større individuell valgfrihet både med hensyn til utbetalingsprofil og valg av spareinstrument i utbetalingsperioden, hvilket vil kunne være et åpenbart gode for de som måtte ønske en slik fleksibilitet.

7

Verdipapirfondenes Forening vil påpeke at en viktig forutsetning for at norsk fondsbransje skal kunne tilby konkurransedyktige produkter innenfor den nye innskuddsbaserte ordningen, er muligheten til å kunne prisdifferensiere i det enkelte fond. Etter dagens lov om verdipapirfond er ikke dette tillatt. Så langt har derfor norsk forvaltningsbransje – for å kunne være konkurransedyktig på pris både overfor store og små kunder – måttet etablere flere fond med like investeringsmandater, der eneste forskjellen er ulikt forvaltningshonorar. For fondsbransjen innebærer slike løsninger en kostnadskrevende måte å konkurrere på pris på.

Vi er derfor glad for at Kredittilsynet har foreslått at loven endres på dette punkt, jf. forslaget til revisjoner i verdipapirfondloven som var på høring i fjor sommer. Innføring av prisdifferensiering i det enkelte fond krever imidlertid tid til visse forberedelser fra forvaltningsselskapenes side, samt tid til nødvendige godkjenninger av vedtektsendringer i fondene fra Kredittilsynets side. Derfor vil det være svært ønskelig at verdipapirfondsloven endres i god tid før den nye loven om innskuddspensjon i arbeidsforhold trer i kraft.

Avslutningsvis vil vi også benytte anledningen til å påpeke at verdipapirhandellovens §2a-3 første ledd, som slår fast at ansatte i forvaltningsselskap for verdipapirfond som omfattes av lovbestemmelsene ikke kan tegne andeler i verdipapirfond som forvaltes av arbeidsgiverforetaket, også vil være til hinder for at forvaltningsselskapet kan forvalte sine egne ansattes innskuddspensjonskapital. Vi vil derfor anmode departementet om å vurdere hvorvidt dette er en ønsket konsekvens av egenhandelbestemmelsene. Vårt syn er at det generelt er gitt en meget svak begrunnelse for innføringen av forbudet mot at ansatte kan spare i verdipapirfond forvaltet av arbeidsgiver. Forbudet virker spesielt urimelig i tilknytning

til en pensjonsordning, der midlene vil være bundet fram til pensjonsalder. Dette saken vil vi imidlertid komme særskilt tilbake til departementet med.

Med hilsen
Verdipapirfondenes Forening

Lasse Ruud
Adm. direktør